

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی

گروه هنر

مصوب سیصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ: ۱۳۷۶/۱۰/۷

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی

گروه: هنر

رشته: طراحی فضاهای آموزشی

کمیته تخصصی:

گرایش

دوره: کارشناسی ارشد

کد رشته:

شورای عالی برنامه ریزی در سیصد و پنجاه و دومین جلسه مورخ ۱۳۷۶/۱۰/۷ بر اساس طرح دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی که توسط گروه هنر تهیه شده و به تایید این گروه رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می‌دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.

الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می‌شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و بر اساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می‌باشند.

ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) از تاریخ ۱۳۷۶/۱۰/۷ کلیه دوره های آموزشی و برنامه‌های مشابه مؤسسات آموزشی در زمینه دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ می‌شوند و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می‌توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی در سه فصل برای اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می‌شود.

رأی صادره سیصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۶/۱۰/۷
در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی

(۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی
که از طرف گروه هنر پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
(۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رأی صادره سیصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۶/۱۰/۷ در مورد برنامه
آموزشی کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی صحیح است به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

مورد تایید است.

دکتر هادی ندیمی
رییس گروه هنر

رونوشت : به معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

" بسم الله الرحمن الرحيم "

" مشخصات کلی ، دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی "

۱- مقدمه :

روند توسعه عمومی و ضرورت گسترش بنیه علمی و تحقیقاتی در کشور ایجاب می‌نماید که در مسائل آموزشی از پائین ترین مقطع تا بالاترین آن تجدید نظر اساسی انجام پذیرد . در این راستا طراحی مکان آموزش و پرورش با توجه به تأثیرات آن در شکوفائی استعداد های ذهنی و روحی نسل نو در شرایط رو به رشد ایران ضروری بنظر می‌رسد . با توجه به رشد جمعیت و نیاز مبرم کشور به فضاهای آموزشی و پرورشی کمیت و کیفیت این مراکز هر دو حائز اهمیت هستند .

برای تحقق این مهم ایجاد دوره‌ای برای طراحی فضاهای آموزشی اجتناب ناپذیر است .

از مؤثرترین امور در طراحی فضاهای آموزشی و پرورشی الگوی تعلیم نظام اعتقادی ، شخصیت و خلاقیت کودک و نوجوانان و نیز ابعاد محیطی و معمارانه است . براین اساس دروس این دوره به صورتی تدوین شده که علاوه بر رعایت امور فنی مسائل اعتقادی ، روانی ، اقتصادی و فرهنگی را نیز مطمح نظر قرار دهد .

۲- تعریف و هدف :

این دوره برای کلیه دارندگان مدرک کارشناسی در رشته معماری و یا دانشجویان دوره کارشناسی ارشد پیوسته که واحدهای مقطع کارشناسی را اخذ نموده‌اند تاسیس شده و برآن است تا ضمن تربیت متخصصین ذیربط آنان را قادر سازد تا :
الف : آگاهیهای لازم در علوم فنی و مهندسی نظامهایی که از نظر اقتصادی ، سرعت ساخت ، مقاومت در مقابل حوادث طبیعی و انطباق با شرایط اقلیمی کشور سازگار باشد را کسب نماید .

ب : آگاهیهای لازم در علوم روانشناسی تربیتی ، محیطی ، محتوا و روشهای آموزشی علوم ارتباطی بین انسان و محیط که منجر به طراحی می‌شود را کسب نماید .

۳- طول دوره و شکل نظام :

طول دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی و پرورشی ۴ نیمسال است . هر سال تحصیلی شامل دو نیمسال و هر نیمسال ۱۷ هفته کامل آموزشی است .

همچنین حداکثر یک نیمسال (با احتساب حداکثر مدت تحصیل ۵ نیمسال) ،
می‌تواند بصورت پیشنهاد دروس کمبود مورد استفاده قرار گیرد .

۴- تعداد واحدهای درسی :

تعداد واحدهای درسی ۳۴ واحد بصورت ذیل است :

دروس الزامی (پایه ، اصلی و تخصصی)	۲۳ واحد
دروس اختیاری	۴ واحد
پایان نامه	۱ واحد

❖ دانشجویان موظفند علاوه بر واحدهای درسی فوق حداقل ۶ واحد پیشنهاد
مطابق جدول مربوطه و برای آشنایی با مباحث و موضوعات مقدماتی اخذ نمایند.
کلیه دروس پیشنهاد نظری می باشند .

پذیرش دانشجو:

فقط کسانی که کلیه واحدهای دوره کارشناسی معماری را گذرانده باشند می‌توانند در این رشته پذیرفته شوند.

مواد و ضرائب امتحانی:

روانشناسی کودک و مبانی تعلیم و تربیت	ضریب (۲)	تستی
آگاهیهای عمومی در زمینه معماری	ضریب (۲)	تستی
طراحی معماری	ضریب (۴)	تشریحی-عملی

از قبولشدگان به تعداد دو برابر ظرفیت مصاحبه بعمل می‌آید.
پیشنهاد می‌شود حداقل دور اول آزمون با نظارت سازمان سنجش آموزش و بطور مستقل توسط دانشگاههای پذیرنده اجرا شود.

تذکر:

واحد پایان نامه به ۶ واحد تغییر کند.

جدول دروس پیشنیاز دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی

پیش‌تاز یا زمان ارائه درس	ساعت		تعداد واحد	نام درس	کد درس
	نظری	عملی			
	۳۴	۳۴	۲	فلسفه تعلیم و تربیت	۱
	۳۴	۳۴	۲	روانشناسی رشد و یادگیری	۲
	۳۴	۳۴	۲	سمینار مدیریت و برنامه ریزی آموزشی	۳
			۶	جمع	

جدول دروس پایه دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی

پیشناز یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	نظری	عملی	جمع			
	۳۴	۱۷	۵۱	۲	تأثیر محیط و اقلیم در فضاهای آموزشی	۱
	۳۴	۳۴	۶۸	۳	تحولات معماری مدارس در ایران و جهان	۲
	-	۳۴	۳۴	۲	روانشناسی محیط و ارتباط شناسی	۳
				۷	جمع	

جدول دروس اصلی و تخصصی دوره کارشناسی ارشد طراحی فضاهای آموزشی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعات		بیشترین زمان
			نظری	عملی/جمع	
۱	طراحی مراکز آموزشی (۱)	۴	۳۴	۶۸	۱۰۲
۲	فنون و روشهای آموزشی	۲	۳۴	-	۳۴
۳	تحلیل فضاهای آموزشی	۲	۱۷	۳۴	۵۱
۴	طراحی مراکز آموزشی (۲)	۴	۳۴	۶۸	۱۰۲
۵	طراحی مراکز آموزشی (۳)	۴	۱۷	۱۰۲	۱۱۹
۶	پایان نامه	۶			
جمع		۲۲			

دروس اختیاری

پیشنیاز یا زمان	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	نظری	عملی	جمع			
				۲	روانشناسی تربیتی	
				۲	روانشناسی اجتماعی	
				۲	روانشناسی شخصیت	
				۲	جامعه شناسی آموزش و پرورش	
				۲	جامعه شناسی ارتباطات	
				۲	اقتصاد آموزش و پرورش	
				۲	فنون و روشهای مشاور راهنمایی	
				۲	حکمت هنر اسلامی	
		۱	۱	۲	طراحی صنعتی برای مدارس	
		۱	۱	۲	طراحی فنی	
				۲	مکان یابی و تحلیل محیط	
				۲	مدیریت، ساخت	
				۴	جمع	

" فلسفه تعلیم و تربیت "

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف :

- اگر چه از عمر رشته علوم تربیتی در غرب بیش از چند دهه نمی‌گذرد لیکن این موضوع تحت عناوین مختلف از قرون اولیه اسلامی همواره مورد بحث و پیگیری علما و دانشمندان اسلامی قرار گرفته است . در این زمینه دانشمندانی از قبیل : فبارابی در " آراء اهل المدینه الفاضله " و "السیاسه " ، اخوان الصفا در " رسائل معروف " ابن مسکویه رازی در " طهاره الاعراق " و " جاویدان خرد " ، غزالی در " احیاء علوم الدین " و " فاتحه العلوم " و " میزان العمل " و " الرساله اللدینه " و " رساله ایها الولد " ابن سینا در " السیاسه " ابن عبدالبر الندلسی در " جامع بیان العلم و فضله " سمعانی در " طرز الذهب فی آداب الطلعب " و " ادب الاملاء و الاستملاء " ، ابن خلدون در " مقدمه العبر " ، ابن الحاج ابوعبدالله عیدری در " مدخل الشرع الشریف " علی المذهب الحنیف " و همچنین غالب کتب درائیه الحدیث مقدماتا در مورد شرایط و آداب تعلیم و تعلم و وظایف استاد و دانشجو پرداخته‌اند مانند " علوم الحدیث " از ابن صلاح شهرزی شافعی و نیز " التقریب و التفسیر " محی‌الدین نوری دمشقی و شخصیت‌های برجسته دیگری از عرفا و متصوفه در تربیت و آداب آن سخنان بسیاری دارند .

اولین اثر مستقلی که از دانشمندان شیعی در موضوعات فوق نگاشته شده از خواجه طوسی و بنام آداب المتعلمین است که مباحثی از روش تدریس نیز در لابه لای موضوعات آن گنجانیده شده است . پس از آن اثر مستقل دیگری توسط شهید ثانی بنام منیه المرید فی آداب المفید و المستفید نگاشته شده که بصورت مبسوط به عناوین مختلف تربیتی پرداخته است .

سرفصل دروس:

مقصود اساسی از این درس آشنا نمودن دانشجویان با زیرساختهای فکری و کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی است که مستخرج از منابع تحقیقات مؤلفین اسلامی در این رشته می باشد. این منابع عبارت است از: قرآن و حدیث رسول اکرم و پیشوایان معصوم و گفتار فرزندان و دانشمندان مسلمان در نحله های مختلف فکری در باب علوم تربیتی

موضوع :

به منظور نیل به اهداف مذکور و بررسی اجمالی آراء و نظریات اندیشمندان اسلامی مواردی به اختصار طی سرفصل های ذیل در این درس مورد بحث قرار می گیرد.

۱- انسان در جهان بینی الهی

۲- بررسی اهداف و روش های تربیتی در اسلام

۳- مراحل رشد از نظر قرآن و سنت و روش های کاربردی در مراحل مختلف سنی

۴- منزلت و ویژگی های معلم و شاگرد در اسلام

۵- روش های آموزشی از نظر منابع اسلامی

۶- اخلاق در تعلیم و تربیت اسلامی

" روانشناسی رشد و یادگیری "

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف :

- مقصود اساسی این درس آشنا کردن دانشجو با زیر ساختهای فکری و روانشناختی در مورد کودک و رفتار او بهنگام یادگیری است . درک ، مفاهیم تعلیم و تربیتی در شناخت گروههای سنی مختلف بصیـرت دانشجو نسبت به موضوع این رشته تحصیلی را ارتقاء بخشیده و او را در آفرینش محیطی سازگار با روحیات بهره برداران آن یاری خواهد نمود . بنابراین مباحث این درس موضوعات مربوط به محیط ، فضای کالبدی و معماری را به دریافتهای جدید از انسان و خصوصیات روحی و روانی او در سنین مختلف پیوند می دهد .

سرفصل دروس :

بهمنظور نیل به اهداف فوق مباحث این درس در دو محور کلی ارائه می شوند : شناخت کودک و نوجوان و مقتضیات روحی و سنی آنها ، و نیز شناخت روند تعلیم و عوامل مؤثر در یادگیری ، برای محور اول نظریات مهم در باب روانشناسی رشد ، روند^{رشد} شخصیت در گروههای سنی مختلف با در نظر گرفتن تفاوتهای جنسی ، کودک و احساس فضا و محیط . رفتار شناسی در زندگی فردی و جمعی کودک و نوجوان بطور اجمالی مطرح می گردند . در محور دوم تئوریهای سنتی و جدید در تعلیم و تربیت کودک و نوجوان مشتمل بر مباحثی از قبیل تئوری انگیزه و روانشناسی یادگیری ، کنجکاویهای درونی و عوامل محرک بیرونی در جستجو و کشف ، مسئولیت پذیری و مشارکت پذیری در آموزش و نیز دیدگاههای اسلامی در باب تعلیم و تربیت مورد اشاره قرار خواهند گرفت . تمامی موضوعات مذکور در صدد خواهند بود تا محیط مدرسه را از هر دو بعد آموزش و پرورش مورد توجه قرار داده ، و لذا رشد قوای ذهنی و تکامل شخصیت انسانی را همسنگ با یکدیگر مطرح سازند . بدین قرار ضمن آنکه کیفیت و چگونگی گیرندگی و اکتساب دانش آموز از نقطه نظر روانشناسانه مورد تحلیل قرار می گیرند ، در عین حال سایر حواس و قوای

ذهنی و روحی کودک به خلاقیت ، کنکاش ، کشف و نوآوری منتهی می‌شوند نیز از حیث تعلیم و تربیتی مورد مذاقه واقع می‌شوند. این مباحث علیرغم فشردگی بصیرت کافی برای طراحی محیطی سازگار با آموزش و نیز هماهنگ با پرورش نوآموز را به دنبال خواهد داشت .

" سمینار مدیریت و برنامه ریزی آموزشی "

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف :

- منظور از این درس آشنائی کلی دانشجویان با سیستم و برنامه آموزش و پرورش در مقاطع مختلف و آگاهی اجمالی آنان از نظام رایج در کشور است . در محدوده این هدف کلی ، دانشجویان با دیدگاههای مختلف در خصوص نحوه مدیریت و برنامه ریزی محیط های آموزشی آشنا شده و از تائثیرات آنها در شکل گیری کالبدی فضای تعلیم و تربیت آگاه خواهند شد.

سرفصل دروس :

با توجه به گستردگی موضوعات قابل طرح در راستای اهداف ذکر شده، کلیه مباحث بطور اجمالی و صرفاً " در حد آگاهی عمومی دانشجویان با مفاهیم ذیربط ارائه خواهند شد، بطوریکه صرفاً " ابعاد مختلف مدیریت و برنامه ریزی در آموزش و پرورش و تائثیرات آن در ساخت فیزیکی محیط تعلیم و تربیت مورد اشاره قرار خواهند گرفت .

در این زمینه موضوعاتی از قبیل موارد ذیل مطرح می گردند:

۱- تشکیلات و سازماندهی آموزش و پرورش در ایران

۲- تاریخچه نظام آموزش و پرورش در ایران

۳- آموزش جسمی و تربیت بدنی در مدرسه

۴- آموزش هنر و نحوه بکار گیری آن در جهت شکوفایی قوای خلاقه

دانش آموزان

۵- نگاهی اجمالی به محتوای آموزش در مقاطع مختلف تحصیلی

و برنامه کتب درسی

۶- مفهوم بازی های دبستانی و تائثیرات آنها در ایجاد فضای مطلوب

تربیتی

۷- برنامه آموزش فنی و حرفه ای در مدارس کشور

روش ها :

به دلیل تنوع موضوعات این درس که ناگزیراً توسط مدرسین مختلف با تخصص‌های متفاوت مطرح می‌شوند، ارائه آن می‌تواند بصورت سمیناری و با حضور افراد متعدد صاحب نظر در مباحث موضوع درس صورت پذیرد. روش اجرای سمیناری درس در عین حال گزینش مطالبی که به نحوی با طراحی کالبدی مدارس ارتباط پیدا می‌کنند را امکان پذیر ساخته و تدریس را از طرح مطالب عمومی زاید بی‌نیاز می‌سازد.

"تأثیر محیط و اقلیم در فضاهای آموزشی"

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد :

هدف :

- منظور از ارائه این درس شناخت تأثیر دو عامل محیط و اقلیم بر
عنوان دو فاکتور مهم در طراحی معماری می باشد.

سرفصل دروس:

الف : اقلیم به عنوان جزئی از جغرافیای محیط مورد بحث قرار
می گیرد.

- تأثیر محیط بر هنجارهای اجتماعی ، آداب و رسوم مورد بحث
و تدقیق قرار می گیرند.

- فرهنگ جامعه و عادت های آنها در بسیاری از مواقع ارتباط
تنگاتنگ با اقلیم دارد، که نوع معیشت و نوع اقتصاد و در نتیجه
تأثیر آنها بر محیط زیست مورد بحث قرار می گیرند.
- آسایش و مفاهیم مربوط به آسایش با دیدگاهی تحلیلی باید
ارائه گردد.

- توضیح عوامل تأثیر گذار فیزیکی بر راحتی انسان
- استفاده از مصالح طبیعی و یا مصنوعی نه تنها به موقعیست
(از نظر زمین شناسی) بلکه از نظر در دسترس بودن نیز به
شرایط اقلیمی و محیطی وابسته است .

- رفتار و ویژگی های مصالح در مواجهه با اقلیم

- روش های پایدار و ناپایدار

- روش های طراحی با اقلیم و نحوه انتخاب راه حل های بهینه

ب : نور روز پدیده ای دیگر مؤثر در طراحی

- ارائه استانداردهای موجود و روش های تأمین نور روز در داخل
فضاها

- ویژگی های فضاهای زیست در ارتباط با شرایط آسایش

جمع بندی : موارد مطروحه در کلاس با ارائه مقاله ، شیوه کار بر اقلیم و

محیط از طریق تحلیل های اقلیمی و انتخاب راه حل ها

و دستیابی به معیارهای طراحی به اتمام می‌رسد ، نحسوه
قضاوت بسته به رضایت مقالات خواهد داشت.
معلم این درس باید در زمینه اقلیم تخصص داشته و بسـ
موضوعات مورد بحث احاطه کامل داشته باشد.

" تحولات معماری مدارس در ایران و جهان "

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : عملی نظری

هدف :

- در نگاه کلی هدف از این درس آشنا نمودن دانشجو با چگونگی تاءثیر- پذیري معماری مدارس از دگرگونی‌های سیستم و محتوای آموزش در ، طول تاریخ است . لیکن بطور مشخص تر اهداف جزئی تر ذیل در این درس تعقیب می‌شوند.

- ۱- شناخت اهداف ، فلسفه و سیستم آموزشی رایج در ادوار مختلف تاریخ ایران و تاءثیرات آنها بر فرم فیزیکی مراکز آموزشی
- ۲- آشنائی با تاریخ تطور شکلی و کالبدی مدارس و مؤسسات آموزشی در ایران
- ۳- آشنائی با الگوی معماری مدارس معاصر و تجزیه تحلیل خصوصیات محیط تعلیم و تربیتی حاکم بر آنها
- ۴- درک زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی ظهور مدارس جدید در غرب و شناخت ویژگی‌های کالبدی و عملکردی آنها

سرفصل‌دروس:

مجموعه مباحث این درس بطور تحلیلی نشان می‌دهند که چگونه شیوه‌های مختلف معماری از سنتهای آموزشی و شرایط فرهنگی اجتماعی در ادوار مختلف تاریخی تاءثیر پذیرفته‌اند. در این روند تجربیسات تاریخی مدارس در ایران و غرب معرفی و با الگوی مدارس معاصر ایران مورد مقایسه قرار می‌گیرند . برای نیل بدین منظور مباحث ذیل در خلال درس مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند:

- ۱- پویش مراکز آموزشی ایران در قبل از اسلام و بررسی سنتهای باستانی در آموزش همگانی
- ۲- مطالعه نظام تعلیم و تربیت اسلامی در قرون اولیه و میانی با نگاه به اهداف ، روشها و الگوی فیزیکی آموزش در مسجد - مدرسه‌ها
- ۳- خصوصیات کالبدی مدارس اسلامی در ادوار مختلف از نقطه نظر هویت معماری و نیز کیفیت محیط آموزشی سنتی مذهبی در قیاس با محیط آموزشی جدید

۴- منشاء تاریخی و فرهنگی مدارس جدید و نقد الگوهای فضایی موجود از جهت کارایی در ارائه محیط آموزشی سازنده و سازگار با متقاضیات تربیت کودک و نوجوان

۵- مطالعه سیستم آموزشی رایج در مدارس کشور و آرایش فیزیکی تعلیم در آن و همچنین تجزیه و تحلیل کاستی‌های معماری، مدارس در تاءمین فضای هماهنگ با این سیستم

۶- نگاهی به تحولات شکلی و عملکردی مدارس در غرب همراه با بررسی نقاط مثبت و منفی محیط تعلیم و تربیت مدرن رایج در مدارس برخی از کشورهای اروپائی

۷- ارزیابی تطبیقی محیط آموزشی سنتی و جدید در ایران از نقطه نظر فلسفه، روش و الگوی فیزیکی آموزش، و همچنین مقایسه این دو با فضای تعلیم و تربیت مدرن به منظور کشف رهیافت‌های عملی در ایجاد محیط آموزشی ایده آل و منطبقاً شرایط فرهنگی ایران

روش‌ها

۱- عمده مطالب درسی در قالب آموزش تحلیلی توسط مدرس صورت گرفته و او می‌تواند در برخی جلسات از حضور محققین و صاحب نظران در زمینه‌های مختلف استفاده نماید. برای درک بهتر دانشجویان تدریس باید با ارائه تصاویر و نقشه‌های مختلف همراه گردد.

۲- دانشجویان باید در حین فراگیری مطالب درسی مبادرت به بررسی پژوهشی یک مدرسه از هر دو جنبه کالبدی و عملکردی نمایند. این مدرسه می‌تواند از بین مدارس سنتی مدارس معاصر و یا حتی مدارس خارجی انتخاب و ویژگی‌ها آن نسبت به تحلیلهای درس تفسیر گردد.

۳- ارزیابی نهایی در پایان ترم بصورت ترکیبی از سنجش فراگیری دانشجو از مطالب درسی و همچنین نتیجه کار تحقیقی ارائه شده انجام می‌پذیرد. تحقیقات دانشجویان که در طول ترم توسط مدرس بازبینی و تصحیح شده و نهایتاً با عشر شد بحث‌ها و تحلیلهای درس خواهد شد.

" روانشناسی محیط و ارتباط شناسی "

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف :

- در این درس تائثیرات متقابل انسان و محیط ، به مفهوم گرایشات محیطی در رفتار انسان و غیر اثرات عوامل انسانی در شکل گیری محیط کالبدی ، مورد بررسی قرار می گیرد. بدین منظور دانشجویان ضمن آشنائی با مفاهیم جدید در بحث ارتباط شناسی ، از نشانه ها و علامتها در رفتار اجتماعی انسان ، و بطور اخص کودک و نوجوان ، و نقش آنها در فرآیند ارتباطات جمعی در محیط بطور تحلیلی آگاه خواهند شد.

سرفصل دروس :

روانشناسی محیط دانشی است که روابط بین رفتار انسانی و کیفیات محیطی را مورد مطالعه قرار می دهد. در این دانش رفتار انسان در حوزه اعمال درونی او ، شامل افکار و احساسات ، و نیز حوزه اعمال بیرونی انسان ، شامل کنشها و واکنشهای او در برابر سایرین ، به بحث و تحلیل گذارده می شود . از مفهوم " محیط " بطور معمول ، فضای پیرامونی و کالبد فیزیکی مستفاد می شود ، اما روانشناسان محیطی مباحثی از محیط انسانی و فضای اجتماعی را نیز مسورد توجه قرار می دهند. در هر صورت آنچه که در این درس مورد تاکید می باشد تائثیرات متقابل کودک و محیط کالبدی و نیز اهمیت کاربرد این اثرات در تقویت تعلیم و تربیت است .

در نظریات ارتباطی که موضوع این درس است ، مدرسه بعنوان یک نظام ارتباطی در نظر گرفته می شود . این نظام مرکب از معلمان دانش آموزان و ساختمان مدرسه می باشد که هر یک می توانند در مقام فرستنده و یا گیرنده پیام عمل کرده و بدین ترتیب در معرفی کنش و واکنش مستمر قرار گیرند .

در این موضوع نحوه سازگاری و انطباق رفتاری دانش آموزان با فضا و نیز کیفیت فعالیت و تجربه آنان در درون فضا تجزیه و تحلیل می گردد .

مطالب این درس بطور تحلیلی توسط مدرس ارائه می‌شوند، لیکن به دلیل تازه بودن مطالب آن که در برگیرنده دانش‌های مختلفی در روانشناسی، علوم تربیتی و معماری است، مدرس می‌تواند از اشخاص صاحب نظر جهت ایراد سخنرانی و یا شرکت در بحث‌ها همراه با دانشجویان دعوت نماید. همچنین به دلیل ضرورت تشخیص انطباق مباحث نظری با واقعیت‌های خارجی، مدرس باید دانشجویان را به مشاهده حضوری رفتار دانش‌آموزان در محیط مدرسه تشویق نموده و یا در پایان ترم نمره نهایی درس را براساس تحقیقات، تجربیات و مشاهدات عینی دانشجویان تعیین نماید.

"طراحی مراکز آموزشی" (۱)

تعداد واحد : ۴ واحد

نوع واحد : نظری - عملی

هدف :

- تشریح مفاهیم و عواملی شکل گیری معماری مدارس و تبیین ضوابط و معیارهای طراحی جزئی و کلی فضاهای آموزشی . این هدفی است که در مسیر آن امکانات کالبدی معماری برای تسهیل در تعلیم و یادگیری دانش آموز ترسیم می گردد، ضمن آنکه دانشجویان با نحوه طراحی یک فضای آموزشی و سازگار نمودن آن با مقتضیات تربیتی کودک و نوجوان آشنا خواهند شد.

سرفصل دروس :

برای نیل بدین اهداف موضوعات و مضامین مختلفی که تکنیکهای آموزشی و روشهای یادگیری را به نحوه ساماندهی محیط تعلیم و تربیت پیوند می دهند مورد بحث و تحلیل قرار می گیرند. از این روی روشهای پیشرفته آموزش و تائثیرات آنها در طراحی مدرسه و بطور کلی اثرات متقابل کودک و محیط تعلیم در متن این درس مورد بررسی قرار خواهند گرفت . در این ارتباط موضوع درس مستقل بر چند مبحث اساسی ذیل خواهد بود:

- ۱- نحوه مشارکت فضای کالبدی در آموزش و ویژگیهای محیط سازنده و حمایت کننده در تعلیم و تربیت کودک
- ۲- آرایش فیزیکی کلاس درس در سیستم آموزشی کلاسیک و مدرن همراه با ارزیابی تطبیقی تائثیرات آن در کیفیت فراگیری مطالب درسی اثرات روانشناختی بر روحیات کودک ، نحوه ارتباط معلم با شاگردان ، چگونگی فعالیت آموزشی در قسمتهای مختلف کلاس درس
- ۳- چگونگی مشارکت دادن دانش آموز در برنامه ریزی محیط کالبدی آموزش و تشریح نقش آن در تفویض مسئولیت بیشتر به کودک و فعال نمودن او در روند آموزش و پرهیز از حضور منفعلانه

۴- اهداف و ویژگی‌های محیط تعلیم و تربیت باز و شیوه آموزش در آن در کنار تحلیل مصادیق آن در مدارس مدرن در قیاس با محیط تعلیم و تربیت حاکم بر مدارس ایران

۵- تغییر پذیری و انطباق پذیری در فضای آموزشی در رویارویی با تحولات سیستم و روشهای آموزش و همچنین ایجاد دیگرگونی‌های متنوع و خلاق در مدیریت کلاس درس شیوه تدریس

۶- شناخت ویژگی‌های فرهنگی و سنتی در طراحی مدارس، بررسی عوامل مؤثر در هویت بخشی به بنای مدرسه و نیز مطالعه تجربیات تاریخی در ساماندهی فضای تعلیم و تربیت

روش‌ها

:

تدریس این‌ابصورت تشریح موضوعات و مباحث توسط مدرس و نیز فعالیت تجربی و کار تحقیقی دانشجویان بطور تواءم انجام می‌پذیرد. برای توصیف مفاهیم جدید در محیط تعلیم و تربیت نوین استفاده از تصاویر و حتی الامکان مشاهده حضوری دانشجویان در درک بهتر مطالب بسیار مفید خواهد بود.

در پایان هر یک از مباحث و موضوعات مطروحه دانشجویان ملزم به ارائه یک تمرین سریع بصورت اسکیس خواهند بود. این تمرین‌ها به منظور ارتقاء درک دانشجویان از مفاهیم و روشها جدید طراحی محیط‌های آموزشی خواهد بود. ارزیابی نهایی درس بر مبنای میانگین نمرات تمرین‌ها و یا اسکیس‌های دانشجویان بوده و مدرس می‌تواند به هر یک از تمرین‌ها و بویژه آخرین تمرین که جامع‌ترین آنها خواهد بود، ضریب ویژه‌ای داده و براساس آن نمره نهایی دانشجو را تعیین نماید.

" فنون و روشهای آموزشی "

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

هدف :

- از آنجا که انتقال پیامهای آموزشی و تربیتی به دانش آموزان با بکارگیری روشها و فنون مختلف صورت می پذیرد و از آنجا که در انتخاب " مناسب ترین روش " علاوه بر تواناییهای معلم محتوای درس ، ویژگیهای فراگیران ، شرایط فیزیکی فضا وامکانات کالبدی مدرسه نیز نقش دارند ، لذا هدف از این درس آشنا نمودن ، دانشجویان با فنون و روشهای مختلف تدریس و روشهای تربیتی و نیز تبیین نقش متقابل آنها در طراحی ساخت و تجهیز مدرسه می باشد.

سرفصل دروس:

فراهم آوردن شرایط مناسب برای رشد و شکوفائی استعدادهای کودکان و نوجوانان و مساعد ساختن زمینه برای افزایش فراگیری و تعالی شخصیت دانش آموزان ، نیازمند تدارک امکانات و بکارگیری روشهای مختلف آموزشی و تربیتی می باشد . از میان روشهای مختلف تدریس و تربیت که به صورت مستقیم و غیر مستقیم عرضه می شوند ، مناسب ترین آنها روشی است که با محتوای پیام ، ویژگیها و شرایط پیام گیرنده ، تواناییها و مهارتهای فرستنده پیام و نیز شرایط امکانات کالبدی سازگاری داشته باشد . بدین منظور موضوعات زیر در این درس مطرح خواهند شد:

- روشهای مختلف تدریس

- آرایش فیزیکی کلاس متناسب با روشهای مذکور و تاءثیرات آن بر-

فرآیند تعلیم و تربیت

- روشهای مختلف تربیتی در کلاس و مدرسه

- تجهیزات و وسایل آموزشی و کمک آموزشی (تکنولوژی آموزشی)

- نمایش هنر ، بازی و آثار آموزشی و تربیتی آنها و تجهیزات و

امکانات مورد نیاز

- آموزشهای غیر مستقیم در دوره‌های مختلف تحصیلی و نقش آن
در طراحی و تجهیز مدارس
- آزمایشگاهها و کارگاهها و تجهیزات مناسب آنها در دوره‌های
مختلف تحصیلی

روشها

:

این درس بصورت تشریحی و تحلیلی توسط مدرس ارائه می‌شود
و از مشارکت دانشجویان و نیز محققین و صاحب نظران ،
استفاده خواهد شد. برای افزایش بازدهی کلاس از تکنولوژی
آموزشی و وسایل آموزشی و کمک آموزشی و وسایل سمعی و بصری
بهره کافی گرفته خواهد شد.

"تحلیل فضا های آموزشی"

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری - عملی

هدف :

- هدف این درس آشنایی دانشجویان با فضای معماری و توانمندی تحلیل و ارزیابی فضاهای مختلف در عرصه معماری و فضاهای آموزشی است.

سرفصل دروس:

در این درس به مباحث زیر پرداخته خواهد شد.

۱- عناصر تشکیل دهنده فضای معماری

۲- عوامل مؤثر در کیفیت کالبدی و ادراک فضا

۳- مبانی ادراک فضا در مقیاس خرد و کلان

۴- تحلیل رابطه انسان و محیط

۵- تجزیه و تحلیل عناصر معماری در مقیاس های خرد و کلان - رابطه

جزء و کل - فضاهای پرو خالی - رابطه بیرون و درون - تعیین عوامل

مؤثر در تعیین فضای پرو خالی و تفکیک عرصه ها و حریم ها

۶- سازمان های فضایی در مقیاس مجتمع های زیستی ، تعیین و تحلیل

رابطه فضاهای خرد و کلان در مقیاس مجموعه های معماری - تشریح

و تحلیل رابطه و تاءثیر معماری مدارس بر سیما و مجموعه های

زیستی و بالعکس

۷- تحلیل رابطه عملکرد و فرم در فضاهای باز و بسته مدارس

۸- معرفی و تحلیل مدارس انتخابی

روش تدریس :

تدریس بصورت موضوعات و مباحث توسط مدرس و بحث و سوال و

جواب بین شرکت کنندگان در کلاس درس انجام می پذیرد . استفاده

از تصاویر و مشاهده و بازدید حضوری از فضاهای آموزشی و نمونه ها

بارز معماری برای درک بهتر مطالب ضروری است .

هم زمان با انجام مباحث نظری ، دانشجویان اقدام به تهیه گزارشات

تحقیقی متناسب با مباحث و موضوع درس خواهند نمود .

ارزیابی : براساس امتحان کتبی و گزارشات تهیه شده توسط دانشجویان خواهد بود .

"طراحی مراکز آموزشی (۲)"

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد : عملی - نظری

هدف :

- بدنبال بررسی و تشریح عوامل شکل دهنده به فضاهای آموزشی در طی دروس نظری ، مانند، درس " محیط و اقلیم " ، " تحلیل فضاهای آموزشی " ، " فنون و روشهای آموزشی " و... این درس با هدف بررسی عملکردی و بکارگیری اصول مورد بحث دروس فوق در تمرینات مختلف بشکل عملی ارائه خواهد شد. با این توضیح که در بدو امر احاطه و اشراف دانشجویان نسبت به اصول مورد نظر به شکل نظری مطمح نظر قرار گرفته و نهایتاً با بکارگیری آنها در طراحی یک فضای آموزشی جامه عمل خواهد پوشید.

سرفصل دروس:

برای نیل به این هدف دانشجویان در اوایل ترم ، موضوعات و مضامین مختلف نظری را به همراه تمرینات عملی و اسکیس تجربه خواهند کرد. موضوع اصلی عمدتاً " در نحوه ساماندهی فضاهای آموزشی و ارتباط آن با روشهای یادگیری را شامل می گردد. رعایت اصول فنی معماری و ارائه روش های ساخت و نیز انطباق پذیری فضاهای آموزشی با تحولات جدید سیستمهای آموزشی و تنوع در آنها از جمله موضوعات مورد بحث این درس محسوب می شود.

روش :

تدریس این درس به صورت تشریح موضوعات و مباحث توسط استاد و نیز تحلیل آنها به همراه دانشجویان انجام می گیرد . ارائه درس به کمک عکس و اسلاید و یا فیلم از نمونه های عملی ، همچنین مشاهده عینی خالی از لطف نخواهد بود. در اجرای طرح درس انجام تمرینات عملی و کارگاه تحقیقی توسط دانشجویان صورتی کاربردی و جامع تر بدان خواهد بخشید. تمرین اصلی در این درس طرح پروژه ای با موضوع فضای آموزشی الزاماً " با صبغه آموزشی و نه تربیتی) که در بر گیرنده تمامی

مباحث نظری مطروحه است می‌باشد طراحی سایت آموزشی
از جمله کارهای مقدماتی این طرح خواهد بود.
نمره و ضرایب مربوطه در هریک از تمرینات و طرح اصلی ، با
توجه به کمیت و کیفیت هریک از موضوعات و با صلاح‌دید
هیئت علمی مشخص می‌گردد.

"طراحی مراکز آموزشی (۳)"

تعداد واحد : ۴ واحد

نوع واحد : عملی - نظری

هدف :

- این درس نظریات مطروحه در زمینه‌های تعلیم و تربیت و محیط و نیز تاءثیرات آنها بر نوع و عملکرد فضای معماری را بشکل عملی و طراحی دنبال خواهد نمود.

به بیانی دیگر ، این درس برآیند عملی دروس مربوط به نظریات تعلیم و تربیت و فنون و روشهای آموزشی ، مبانی تحلیل فضاهای آموزشی ، محیط و اقلیم و نظریه روانشناسی ، محیط و ارتباطات محسوب شده و دانشجویان را با استفاده از روشهای تحلیلی در طرح یک مرکز آموزشی و پرورشی هدایت می‌نماید.

در این درس دانشجویان بطور تجربی با روشهای طراحی در تاءمین نیازهای روانی و زیبایی شناختی انسان در یک فضای آموزشی آشنا خواهند شد.

استفاده از کیفیت عناصری مانند نور ، رنگ ، فرم ، حجم و ترکیبات هریک و نیز مواد و مصالح خاص که واجد کیفیات خاصی در فضا می‌باشند در این مرحله تجربه می‌گردد. ضمناً " و در حین عمل امکانات مختلف فضاهای باز و نیمه باز نیز مورد ارزیابی و استفاده قرار می‌گیرد. بدین منظور طراحی محوطه به تفکیک انواع فضاهای پر و خالی و یا مثبت و منفی و غیره و قابلیت‌ها و محدودیت‌های هریک خصوصاً " در عرصه برنامه‌های تربیتی و پرورشی مورد مذاقه قرار خواهد گرفت .

سرفصل دروس:

طراحی یک مجتمع آموزشی (ابتدائی تا متوسطه) و یا یک کانون - مدرسه و یا مرکز آموزشی - تربیتی خاص که در موقعیت اقلیمی ، شهری ، فرهنگی خاصی قراردارد می‌تواند موضوع تمرینات ایمن درس قرارگیرد. در طرح مذکور جنبه روانشناختی و پرورشی فضاها بیش از بعد آموزشی آنها مورد پیگیری و دقت است .

برنامه پروژه توسط مدرس مربوط ارائه می‌شود و راه کارهای اصلی در یک یا دو جلسه بحث و بررسی خواهد شد. سپس با توجه به نیازهای برنامه ارائه شده برآورد فیزیکی و تهیه نورمهای هر قسمت توسط دانشجویان (خاص هر طرح) انجام می‌گیرد. در طی ترم مراحل مختلف تهیه و پیشرفت آن توسط مدرس راهبری و اصلاح می‌شود و نهایتاً "هریک از طرحها" بصورت نقشه‌های نهایی در پایان ترم توسط دانشجویان ارائه خواهد شد. ارائه گزارش توجیهی نه بصورت تفصیلی بهمسراه هریک از طرحها الزامی است .

"پایان نامه"

تعداد واحد : ۸ واحد

نوع واحد : عملی

هدف :

- پروژه دیپلم برآیندی است از کلیه مباحث و موضوعات مختلف که به نحوی با طراحی مراکز آموزشی و پرورشی پیوند دارند. در این تمرین نهایی دانشجو علاوه بر به کار گیری همه دریافتها و اندوخته‌های خود در ابعاد متنوع فنی، معماری، روانشناسی و تعلیم و تربیتی، در عین حال نقطه نظرهای شخصی خود در این خصوص را نیز مطرح می‌سازد.

سرفصل دروس:

این تمرین شکل تکامل یافته و همه جانبه‌تری است از دو درس طراحی مراکز آموزش و پرورش (۱) و (۲)، ضمن آنکه مباحث نظری نیز بشکل وسیعتری در آن منعکس خواهند شد. علاوه بر جامعیت و تمامیت، آزادی عمل دانشجو در آفرینش محیط تعلیم و تربیت ایده‌آل و اجتهاد او نسبت به ویژگی‌های مختلف این محیط نیز این درس را از دروس، پیشین متمایز و به نوعی ماحصل آنها می‌سازد. در این تمرین دانشجو برای یک برنامه آموزشی و پرورشی مشخص و تعریف شده و در یک قطعه زمین با خصوصیات محیطی روشن، مبادرت بر طرح یک مجتمع و یا کانون و یا مرکز آموزشی و پرورشی می‌نماید. نکته حائز اهمیت آن است که دانشجو موظف است رساله‌ای تشریحی که توجیحات طرح در ابعاد مختلف در آن درج شده باشد نیز به همراه پروژه نهایی خود ارائه کند.

روشها :

در حله نخست دانشجویان ملزم به ارائه یک طرح پیشنهادی هستند که در آن ابعاد مختلف پروژه و خواسته‌های آن تعیین شده باشد. چنین طرحی می‌تواند با همیاری و انجام مشاوره با یکی از دستگاہها اجرایی مرتبط با امر آموزش و پرورش تدوین گردد. پس از تصویب این طرح و مشخص شدن اساتید راهنما و مشاور، دانشجو به طراحی

آن پرداخته و تلاش می‌کند ضمن توجه به حوزه مسائل انسانی و روانشناسی، خصوصیات فنی و اجرایی طرح را نیز بطور کامل ملحوظ نماید. طرح نهائی دانشجو باید با یک رساله شامل نظرات نهایی او نسبت به زمینه‌های مختلف مورد نظر در طراحی پروژه و توجیه فنی، معماری و تعلیم و تربیتی آن همراه باشد و نمره نهایی او بر مبنای قضاوت بروی طرح پروژه و رساله ضمیمه آن اعطا خواهد شد.

